

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.; pe 1/2 an 10 cor.; pe 1/4 de an 5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Vrîl de Duminecă pe an — 4 coroane.
Pentru România și străinătate pe an: 40 franci.

Manuscrise nu se napolază

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

INSERTIUNILE:

de un șir garmoniu pe masă dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 bani de fiecare publicare.

Atât abonamentele cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Scrierile nefranțate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

SECUIL.

(8) Așezați de paznici la hotarul dinspre Est al Ardealului, bucurându-se în toate timpurile de prerogative, — și astăzi fiind semănția predilectă a stăpânirii maghiare, pentru a cărei întărire și ridicare se fac adevărate sacrificii, ce rol ideologic în viața statului ungar Secuilor?

Intemplantările recente dela Murș-Oșorheiu ne prezintă o față a acestui rol.

Stăpânirea actuală, sau ca să vorbim mai cu indulgență, organele executive ale actualei stăpâniri, s'au văzut nevoite să tragă foc în plebea resvrătită contra patronului său, contra guvernului, reprezentat prin candidatul său la deputăție. Guvernul, sau organele sale, și-au făcut „datoria”. În conformitate cu învățul de mai înainte, cu învățul din vremea banffyiană, — trăgând o groasă dungă peste mult promițătorul punct din programul sistemului Széll: „alegeri libere”.

Nu ne vom opri pentru a caracteriza „alegerile libere” ale sistemului Széll, căci prin sine se caracterizează „era legalității”, din incidentul dela Murș-Oșorheiu; nici pentru a conchide, ca și ziarile semioficioase, la o regenerare a sistemului electoral în „noua eră”, în baza constatării, că Széll este foarte mahnit pentru modul cum s'a făcut numita alegere, (neacă sub magistrați banffyiani), — ci vom constata numai pur și simplu, că Secuili s'au dovedit ingrati față cu guvernul, care mai astăzi-trimisese chiar pe un membru al său, ca să cerceteze și să constate neajunsurile Secuilor, ca apoi să caute mijloace de a asigura și de a întări bunăstarea acestui „popor ales”.

S'au dovedit totodată Secuili de aderenți furibundți ai kossuthismului, a acelei direcții politice, care și-a înscris pe steag lozincă: distrugerea integrității monarhiei, — a acelei direcții politice, care este incarnația șovinismului.

În această ordine de idei, cui nu i-ee revocă în memorie tâmbălaul ce cuprinsese în lung și 'n lat țeara întregă, prin provocatoarea adresă circulară, trimisă de comitatul Trei-Seane parlamentului pentru executare, ear comitatelor pentru aderență: de a se revisui legea de naționalități, în sensul „intereselor patriotice”?

În aceste înfățișări ni-se prezintă capul secuiesc.

SA-I fie gloanțele dela Murș-Oșorheiu de învăț?

Brutalitatea de sigur nu este și nu poate să fie într'o țeară constituțională, în lupta constituțională, un mijloc de luptă permis; și nici n'a avut tendința de a cuminti, aplicându-se față cu Secuili.

Inferat trebuie acest mijloc de luptă, și-l inferăm cu indignare.

Modul însă, cum e tratat cazul dela Murș-Oșorheiu de șovinisti; efectele brutalității jandarmerești: divinizarea a patru „martiri”, — față cu im-

pușcarea de Români la Corniareva și de Șvabi la Sântana etc., de care ne aducem aminte, — va fi nu o desmăntare, ci din contra, o încurajare pentru Secuili, de a persista în direcția furibundă-șovinistă.

Asemenea încurajare le este și primirea ce s'a făcut adresei lor șchiolate către comitate, în privința revisuirii legii de naționalități, asupra căreia adrese nici un cuvânt de reprobaire nu s'a ridicat în întreg parlamentul din Budapesta.

Acesta e Secuili acasă, în patrie!

Dar în afară de patrie, unde nu îl urmăresc pas cu pas încurajarea, favorisările și îngrijirile paterne ale puterii de stat? Ce devine Secuili în libera concurență pentru viață, unde trebuie să-și dea măsura puterilor?

Mai deunăzi se jeluia „Budapesti Hirlap” la loc de frunte, că în România Secuili pier, se desnaționalizează; ear femeile și ficele lor... Se știe!

Și acest element fără vlagă este ținut în Ungaria de „alcătuitor”!

Mare supărare a cauzat agrarilor dela ziarul „Házank” un nou „ghiont”, ce s'a dat Ungariei din partea guvernului austriac.

E vorba de concesiunea ce s'a dat asociațiunii măcelarilor din Viena „Produktiv-Genossenschaft”, de a aduce în piața vieneză 1500 porci din România.

Organul agrar se năpustește întâiu cu furie asupra Austriei, care ar călca sistematic raportul de reciprocitate, ce trebuie să fie între cele două jumătăți ale monarhiei și e gata să pretindă, ca să se ridice linie vamală față cu Austria, ca să împedeca importul de manufacturi și fabricațiunii, deoarece Austria eludează interesele de export a materiilor brute din Ungaria, în înțelesul reciprocității, — de gustul măcelarilor din Viena.

Dar în grabă se resgăndește „Házank” și își dă seamă că o astfel de măsură pripită de răsunare, mai mult ar strica, decât ar drege; și se resignează de a recomanda să se facă și din partea Ungariei astfel de „ciupituri” față cu Austria, aducându-se cantități de marfă englezească sau franțuzească „fără vamă”.

„...mert magyar vér folyt!...”

„Furtuna cea mare din parlamentul unguresc — nic foile „patriotice”, — pornită pe tema vătărilor sângelui celor patru Secuili din Tergu-Murșului, a încetat cu totul. Adevărat, că două zile din săptămâna trecută (Joi și Vineri) Kossuthistii improvisaseră așa un tâmbălaș și o gălgăie în Dietă, că ei înșiși se speriaseră de faptul lor, dar a fost destul să apară între ei dl Széll sosit dela Viena, pentru-ca să măture din Dietă furtuna kossuthistă.

Indată la sosire, prim-ministrul și-a exprimat și el toată indignațiunea și revolta, ce l-a cuprins la vestea despre vătărarea sângelui secuiesc, și a promis kossuthistilor o ochețu din cele mai aspre

și pedepsirea fără cruțare a celor vino-vași.

Până în ședința de Sâmbătă însă nici dl Széll nu și-a putut liniștii de tot. Era vorba doar, că guvernul trimisese 12.000 coroane fișpanului Mikó, ca acesta să cumpere voturi pe seama candidatului guvernamental și că Secuili morți (ca nealegători) au fost împușcați de geadarmi pe la spate, numai din pricină că din mulțime a venit asupra unui gendarm „un bruz de răpadă”.

În ședința de Sâmbătă însă furtuna se liniștise. Mai ondulau încă puține valuri, dar au dispărut și ele.

„Adecă ce vrei voi? — întrebau „liberați”, — vedeți doar și voi, că ministrul-president e sever și — drept”.

„O fi, — răspund kossuthistii, — dar corupțiile? Adevărat e, că și de astă dată s'a corupt cu bani? Până când asta nu se lămurște, noi vom urma upta.”

Și'n adevăr, încă înainte de ordinea de zi, s'a sculat deputatul Papp Elek, ca să dovedească spusa kossuthistilor. — Prim-ministrul Széll însă și-a amuțit: „Bani pentru alegere — zice — n'am dat; n'am făcut presiune asupra nimărui și nici nu voiu face.”

Și kossuthistii toți au capitulat, în fața cu Franzi al tătâne-său!

E, la tot cazul interesant să accentuăm că pe Kossuth Ferencz l'a luat gura pe dinainte și voind să motiveze gravitatea crimei, a zis: „mert magyar vér folyt!” — pentru-că sânge unguresc a curs!

Când cu Mărișelul, Mehadica etc. iubitorii de dreptate, părinții patriei, n'au făcut nici măcar amintire în Dietă, deși atunci au fost împușcați, pela spate, de cinei ori atâția cetățeni. De ce? Pentru-că atunci: „oláh vér folyt!” — a curs sânge românesc, — ear scump e în Ungaria numai sângele, secutesc! Vorba poetului: „annak minden csöppje drága gyöngyöt ér” — fiecare picătură prețioasă este un mărgăritar!

Eată simțul de dreptate al patrioților tentați!

Stări triste în Năsăud.

„Până când, Doamne, anii blăstămului”.

E indeobște cunoscut, că cele mai slabe elemente românești sunt acei Români, cari aderează la ținuta politică a unui reneget. Așa, spre pildă, nimeni nu poate susține, că inteligența română năsăudeană, care are de cap politic pe „deputatul național român” mameleuc Ion Ciocan, e o inteligență conștie de demnitatea națională, conștie de drepturile, ce poporul român îi compet. Nimeni nu poate susține, că falnica inteligență năsăudeană de odinioară și acum e tot ce a fost. Nimeni, dintre cei ce cunosc situația institutelor noastre culturale și a fondurilor grănițerești, cu inima curată nu va mărturisii, că sunt institute cari înfloresc. Nu, căci ținuta politică oportunistă, care o preconizează inteligența năsăudeană, a nimicit ori-ce scântie de interes pentru instituțiile românești; i-a prefăcut în niște pigmei, în niște instrumente oarbe ale lui Ciocan, ale acestui om fără suflet, care, ca să se ridice pe sine, și-a oferit

serviciul lui Băuffy, lucrând contra intereselor Românilor someșeni. Politica lui Ciocan a creat din Năsăud — un centru odinioară atât de românesc, un centru de corupție națională, un centru, în care tot ce e românesc decade, ear' ce e unguresc, înfloreste, un centru, care din partea Românilor de inimă nu mai poate fi privit ca un centru de cultură națională, ci un loc, de unde numai „rușine se reflectează”. Unde s'a mai văzut între Români, afară de Năsăud, un liberal și unde s'a mai văzut, ca deputat „național” Ciocan să nu voteze cu guvernul ori-ce proiect de lege contra Românilor. Ciocan e deputatul „național român” al Năsăudenilor și cu vrednicie îi reprezintă în parlament căci, cei ce l'au trimis, sunt asemenea lui în toate privințele. În Năsăud se întemplantă lucruri mari, se repețesc des atacurile contra instituțiilor românești și credeți de-voastră, stimați cetitori, că astfel de lucruri jighească pe Năsăudeni? Nu. Voiu spune casuri. Sunt doi ani de când guvernul, în contra tuturor statutelor, numește de director substituit pe individual discreditat Ion Gheție. Contra acestei volnicii dot-spre zece (12) profesori protestează în scris și declară, că nu au încredere în Gheție, căci e un om, care din punct de vedere al moralității, al unei reputații a institutului nu poate fi director. A fost un act de demnitate și foarte la loc. Toată lumea aproba purtarea profesorilor, ear' felicitările curgeau gârlă. Toți sperau la o îndreptare spre bine a lucrurilor, dar amar ne-am înșelat. Acei domni profesori, cari mai tare au agitat contra nevrednicului director, după câteva luni se metamorfozează, din cei mai mari dușmani devin cei mai mari aderenți și lingușitori ai impusului director. Toată lumea s'a mirat de o așa repentină schimbare la față, toți căutau cauza, ear' cei curați la suflet s'au întristat mângăindu-se... e „consecvență pedagogică”.

De doi ani de zile poziția fondurilor grănițerești se îngreunează din ce în ce. Ordinațiunii peste ordinațiunii ministeriale, atacuri din toate părțile, ba nu demult ministrul amenință că statul va lua în administrare averile grănițerești și fondul de stipendii. Și credeți că așa lucruri deșteaptă pe Năsăudeni din letargie? Nu. Toate planurile de mântuire se discută — afară de ședințele comisiei fondurilor — la un „pocal de bere”. (Se vede că au luat pildă dela Sibieni). Afară de membrii comisiei nimeni nu se interesează de asemenea lucruri, pentru-că membrii comisiei nu sunt aderenți ai „planurilor de mântuire” a lui Ciocan.

Deodată cu numirea volnică de director substituit, guvernul propune comunelor grănițerești, ca din al lor propriu să facă tren care ar costa peste un milion. Neavând comunele grănițerești atâția bani la dispoziție, guvernul propune să se amane teze averile grănițerești. Acest plan al ministrului a fost răspuns de reprezentanțele comunale ale tuturor comunelor grănițerești. Mulțumită luptei ce membrii români au purtat, propunerea ministrului cade și în congregația comitatului Bistrița-Năsăud. Toți ne credeam scăpați de acest plan draconic. Dar ministrul nu dă îndrăc. Provoacă din nou pe grănițeri să facă tren, căci de nu, va face el din banii grănițerești. După-cum sunt informat, zilele trecute au plecat doi membri din comisiunea fondurilor la Pesta, spre a esopera unele concesii. Care e rezultatul, nu se știe. La tot cazul ar fi bine, ca domni dela cărna fondurilor să convoace o adunare de po-

per și în culorile vii să spună situația tristă în care se află fondurile grănițerescii, să protesteze contra edificării trenului, care pentru ținut numai dăunător poate fi.

Acestea sunt cele mai recente atacuri ale guvernului contra banului grănițeresc. Din acestea ori și cine poate vedea, că soarta instituțiilor grănițerești e pecetluită. Numai o luptă disperată ne mai poate scpa. Și această stare a noastră avem s'o mulțumim în primul rând oportunismului nășându-dean preconizat și nutrit de Ciocan și indoienții nășudene, care, deși trăsă pe sfoară de Ciocan în atâtea rânduri, totuși îi dă sprigină în toate acțiunile dăestruose. Au uitat Nășudeni proverbul românesc: „dă-i cânelui să-ți lingă degetul dela mână, ear el îți mușcă mâna toată.“

Dixi.

„Educația de stat“.

În numărul său dela 31 Ian. 1901, ziarul oficial — sau monitorul instrucțiunii, „Néptanitók Lapja“, are sub titlul de mai sus un articol de fond, asupra căruia e peste puțin să se treacă cu indiferență și cu optimism superficial, — dacă ținem a veghea mereu interesele vitale ale poporului nostru românesc.

În politica mare, în diplomație, adevărat, lucruri de-acestea mărunt puțin trag în cumpănă, ... de fapt însă „mica buturugă carul mare mi-l prăvăle“...

Dar acest articol mai are darul a fi sincer în arătarea mijloacelor și a bucuriei pentru rezultatele ajunse prin ele, întru statificarea tuturor școalelor, deci chiar și de dragul sincerității să-și spunem autorului earășii în chip sincer păreri și vederile noastre în această chestie.

Ne pare, înainte de toate, paradoxă afirmarea, că statul, cu anumite restricțiuni, îndreptățește confesiunile la edificarea, respective înființarea școalelor! Cum adevărat? Statul îndreptățește să-ți faci școală cu banii tăi, câștigați cu cruntă sudoare, dar impune restricțiuni anumite, să nu te prea încălzești de dorul d'ă te lumina! — Aici vedem o ușiță pentru strecurarea scopurilor străine de instrucțiune și educațiune. — Și nici odată nu poți lucra liber, când ai restricțiuni, — fie în domeniul pedagogiei, fie în ori-ce alt ram al activității omenești.

Rezultatele dobândite nu mulțumesc nici odată așteptările noastre; ear dacă e vorba de „emulație nobilă“ între școlile populare de caracter diferit, — cu atât mai puțin se va scoate în relief puterea de muncă și capacitatea persoanelor conducătoare, cu cât mai mult se vor resimți acele restricțiuni. Și mai paradoxă este apoi constatarea cu multă emfază a faptului, că instrucțiunea și educațiunea de stat pe departe ridică nimbul culturii generale, pe de-altă parte este d'o capitală importanță pentru promovarea intereselor de stat unitar național maghiar!

Adevărata cultură, după noi, reside în principiile pedagogice aplicate în chip liber și inteligent de personalul didactic, — fără privire la considerații utopice politice, și având pururea în vedere formarea caracterului etic în sufletul tinereții.

Politica culturii este: a munci pentru lumina minții și deșteptarea simțămintelor etice; ear a pune școala în serviciul unei idei șoviniste, „pentru promovarea intereselor de stat unitar

național maghiar“, când țara aceasta e poliglotă, când singuraticile popoare au dreptul și vor a trăi cu individualitatea lor etnică, — este o greșală și o nebulie, care dovedește o stare patologică îngrijitoare.

Toate ideile bune și frumoase, când ajung la utopia ideii de stat, se isbesc și se perd în vânt, ca și când n'ar mai fi trăit în capul nimănui. Concluziile, ce se trag de-acel încolo sunt, natural, boacane și scrintite. Vorbește autorul articolului chestionat, mai departe, că instrucțiunea și educațiunea de stat a fost îmbrățișată cu multă căldură și nicăiri nu s'au făcut presiuni, nu s'au aplicat mijloace coercitive pentru introducerea ei.

Cine are cât de puțină cunoștință despre modul, cum administrația prin agenții săi mari și mici, lucrează pe față și-n ascuns contra școalelor și învățătorilor noștri, făcându-le multe și diferite mizerii, pe când interesele învățătorilor și școlilor de stat le promovează cu zel înfocat, — se va mira și va condamna asemenea apucături nedemne.

În chestia religiunii și limbii, scriitorul articolului vorbește năzbâtii și bate, sireacul, câmpii... Ci-că în școlile de stat se pune mai mare pond pe instrucțiunea și educațiunea religioasă, decât în celelalte; ear despre aceasta și despre păstrarea intactă a limbii materne — zice — însuși naționalitățile s'au convins din propria experiență.

Cum s'au convins naționalitățile despre aceasta, îndeosebi însă noi Românii, — s'a spus de-atâtea ori, încât e de prisos să mai stăruim asupra unui lucru atât de vechiu și notoric.

Pentru „idee“, cum am zis, totul se perde: bun simț, cultură, considerații etice, etc. — numai s'o vadă pe ea triumfând asupra naționalităților.

În acest chip însă nu se vor pute pune bazele unei prielnice conviețuirii, ci mai ales se vor da lupte, cari numai roade bune nu vor aduce patriei comune.

Când e vorba de educație și instrucție — bazele culturii —, discuția ce se face să aibă notă științifică și demnă. Cu idei nebune lumea nu se desmetică, ci mai virtos rătăcește și se întuneacă. Și noi lumina vrem, nu întunec!

Proct Al. Munteanu al lui Vasile.

CEREM DREPTATE!

V.

S'a înființat banca. A trebuit om de finanțe, a trebuit director. Cine altul putea să fie, decât protopopul Hamsea? („Finanță“ da, dar nu om de finanțe.—N. Red.) Dacă nu se întempla astfel, nu se înființa banca și dacă nu va fi dinsul acolo, se va prăbuși banca. A treia carieră, destul de grea pentru un om priceput și strguincios, și nu pentru o nulitate ca dl Hamsea!

Vin apoi prezidențiile:

Reuniunea învățătorilor. Cine poate fi pedagog mai mare, decât dl Hamsea? Al doilea Pestalozzi, presedinte perpetuu al reuniunii este, firește, dl Hamsea, deși nu e nici măcar membru al reuniunii, ceea-ce e în contra statutelor.

Societatea de lectură! V'am arătat, că altul nu poate fi presedinte, decât dl Hamsea.

El inspector școlar! V'am arătat,

câtă grijă poartă școalei din Lipova, care îi stă înaintea nasului; închipuiți-vă deci, cât se va interesa de celelalte 50 școli din tractul Dar' de tot inactiv nu-l putem numi pe dl inspector, căci dacă se întâmplă vre-o alegere de învățător, bună-oră, atunci el e tot interes... pentru progresarea învățământului.

El presedintele corului vocal, care nu există, presedintele comitetului parochial, presedintele sinodului protopopesc, membru la sinodul eparchial, membru în Congresul național bisericesc, membru în reprezentanța comunală, membru în congregația comitală... și nu te-ai oboșit încă, iubite cetitor, că-ți mai știm spune: membru în casina ungureasă, directorul fundațiilor pentru parastase etc. etc.

Acum ne permitem o întrebare, către Dr. Alexandru Mocsonyi!

Cunoașteți d-voastră lucrurile acestea, ori nu? mai continuați a vă solidariza cu starea aceasta de lucruri, cari ne-au adus pe noi în cea mai detestabilă situație de închipuit?

Dar' ce credeți, ce ne-a îndemnat să ne ridicăm vocea în contra dlui Hamsea cu atâtea energie?

Doar' invidia? Dar' ce e de invidiat în d-nul Hamsea?... Pătimas, imprudent, neîndurat cu cei mici, umilit cu cei mari, imposibil de-a fi condus, nepuincios ca să conducă, însetat după puterea pe care nu o poate păstra, invocând pe Dumnezeu ori de câte ori se gândește la vre-o infamie, distrugând credința în bine... ce să invidiem?

Doar' ura? Curios lucru va fi și acela, când deodată atâtea oameni vin să urască pe cineva, să-l persecute fără motiv numai din ură. Ura e incontestabil un sentiment, care deonorează inima omenească. Dar' inima își are și ea logica ei. Prea a consumat multe energii, prea a stins multe iluzii și în locul idealelor, după care noi alergam, a întins un doliu sfâșietor, a adus ruina, a adus nimicirea. Nici așa însă nu zicem că îl urăm, nu îl urăm, dar' cu drag încă nu-l putem ave, căci a-l ave pe dinsul în drag, ar însemna a ne întoarce ura însăși în contra noastră a tuturor, în contra bisericii și a școalei, aceste sfințe patrimoni, cari ne sunt mai scumpe decât lumina ochilor noștri.

Acestea sunt „cetățile“, pe cari noi le apărăm, căci protopopul Hamsea și preotul Cimponer trebuie să apere altă „cetăție“ („Lipovana“), de unde dinșii sug sudoarea poporului nostru, oropsit și nefericit.

Acestea nu sunt frase sunătoare, ci tot atâtea adevăruri, și mărturisim înaintea lui Dzeu și a oamenilor, că nu există un singur om de bine în orașul și în cercul nostru, care în adâncul conștiinței sale să nu fie convins despre adevărul afirmațiunilor noastre.

Cine îl apără dar totuș?

Advocații, pe cari îi plătește, membrii direcțiunii dela „Lipovana“ cu cari e în comunitate de interese și câte un biet datoras dela „Lipovana“ pentru nescari favoruri cu împrumuturile, mai iartă ori mai așteaptă cu interesele. Pe Dr. Aurel Halic îl vedem încă între apărători. La mulți le pare curioasă această schimbare la față. Pe dl Dr. Aurel Halic totuși îl știau de cel mai aprig combatant al dlui Hamsea, în contra căruia — conform felului de-a argument al dlui Dr. Halic — într'o ședință publică a ridicat olată până și bătă. Azi îl vedem alătura cu dl Hamsea. Nu e însă meritul dlui Hamsea, și să fim drepti, poate nici vina dlui Dr. Halic ci a unui din-

tre cele trei categorii mai sus-amintite durere, în care se află și dl Dr. A. Halic.

Să se facă însă odată lumină! Rămână dl Hamsea la sf. altar, unde se cade să-l vedem, caute de interesele bisericii și ale școalei, făcându-și datorința ca luminător al poporului e prea vast și atâtea teren, pentru de tot modestele sale puteri și lase în pace banca și puterea lumească, după care e atât de lacom, care însă nici nu-l șade bine și de care nici nu e dînsul vrednic. Dacă acest fapt nu-l primește, dacă nu e în stare să-și înfrêne iubirea sa de argint, nu să-și contenească poftele sale haine, atunci lapede reverența, căci reverența e talarul sfințeniei și al cinstei, pe care nu e ertat nimenia să o necinstească la tarabă, în forul târgului și al gheștăriei.

Venerabil Consistor diecesan, Cerem dreptate!

Mai mulți Lipoveni.

Procesul lui Krivány.

— Ziua a 6 a. —

Sâmbătă au fost ascultați cei din urmă martorii în procesul furtişagului săvîrit de Krivány.

Cei dintăiu au fazonat de astă dată domnii Dr. N. Oncu, director și Sava Raicu, secretar la banca „Victoria“, relativ la libelul despre 10.000 fl., depuși la numita bancă pe numele ficei vitrige a lui Krivány, — Szilágyi Ilona. Amîndoi martorii au spus că suma numită a fost depusă cu exclusiv rezervă, ca numai Ilona să-și poată ridica de-acolo și că Krivány n'a fost nici odată în banca „Victoria“.

Tot privitor la acest libel au fost ascultați și martorii Dr. Fényes, avocat și scriitorul acestuia, Dobay, îndeosebi la chestia: cine din ei a predat libelul la judele de instrucție.

Krivány e mulțumit cu toate fasiunile n'are împotriva lor nici un cuvânt de reprobare și, și de altminteri, la toate întrebările ce i-se pun, el răspunde numai cu „da“ și „nu“, fără a da nici cea mai mică lambrire.

În urma dovezilor „constatate“ și intervenirea apărătorilor, tribunalul a decedat ca libelul seuestrat să i-se înapoieze posesoarei Szilágyi Ilona.

Pertractarea continuă azi, dela ora 9 înainte de amiază.

DIN AUSTRIA.

Dela convocarea Reichsrathului, și din chestionile de căpetenie, o chestiune care se agitase mai mult deputații și președintele, a fost alegerea de presedinte. În cum Austria este țara surprinderilor, tot cât privește legislativa, și de data asta alegea de presedinte a reușit cu totul altul în spre bine, de cum era de așteptat. După lungi sfaturi, în ultimul moment nici un din partide n'a voit să ia asupra și responsabilitatea, și au convenit să aleagă pe celele Mauriciu Vetter von der Lîlie, un bărbat politic în vîrstă a bea de 45 ani, membru al Reichsrathului de 3 ani numai, șeful grupării care se compune din 4 deputați, și care până acuma n'a avut nici un rol viața politică.

Alegerea s'a săvîșit Vineri după-miază și Vetter von der Lîlie a intrat în voturi, punându-se în urnă și 14 buleți albe. Autoritatea morală a presedintelui reside tocmai în faptul, că Vetter von Lîlie nu va fi, ca president, șeful și prototurul nici unui curent militant din Reichsrath; în această alegere mulți se îndeamnă a vedea o aplicare a parlamentului la marea viața politică.

Contele Vetter este fiul guvernatorului Moraviei și e om foarte bogat. Are o în-

șoare foarte simpatică și cavalerescă și ocupându-și locul presidial a făcut bună impresie.

Crisa în România.

Asupra crizei de guvern din România, „Apărarea Națională” solicită scrie următoarele:

Sâmbătă la ora 11 s'a ținut un consiliu de ministri la ministerul de interne, care a durat până la ora 12 fără un sfert.

In acest consiliu s'a discutat chestia demisiei.

După consiliul dl P. P. Carp s'a dus la palat, unde a expus Suveranului, că actualul cabinet nu mai poate merge înainte și că se va retrage.

D-sa a prezentat Suveranului demisia guvernului.

Se vorbește de o formație conservatoare Cantacuzino-Filipescu-Tache Ionescu.

Un redactor al nostru, întrebând pe dl Marghiloman a răspuns cam evasiv, spunând că nu se poate ști nimic, deoarece-Majestatea Sa își are planul conceput mai dinainte. Ceea-ce însemnează, că vor fi chemați liberalii să formeze noul guvern.

O mulțime de prefecți, deputați, senatori au stat prin sălile ministerului de interne.

Dl Barbu Delavrancea a stat și d-sa în cabinetul dlui secretar general al ministerului.

D. P. P. Carp a stat la Suveran până la ora 12 și 20 minute.

Ear' „Ap. Naț.” solicită azi scrie:

In ultimul moment aflăm cu siguranță, că dl Dim. Sturdza, șeful partidului liberal, a fost însărcinat astăzi de către M. S. Regele cu formarea listei ministeriale.

Domniile președinți ai corpurilor legislative: G. Gr. Cantacuzino și Boerescu au fost refuzați categoric cu formarea unui cabinet conservator.

Se dă ca pozitiv faptul, că luni 29 Ianuarie, Camerele vor fi dizolvate.

Venirea partidului național-liberal la putere este dar' un fapt implinit.

Noutăți

Arad, 11 Februarie n. 1901

În cauza sfintei sărbători de mână numărul proxim al foii noastre va apăre numai Mercuri la amiază.

Examenul de calificare pentru candidații la profesie, prescris prin Statutul organic și prin Regulamentul special, se va ține în Arad Marți în 6/19 Februarie a. c. în localitatea obișnuită, cu începere dela 9 ore înainte de amiază.

Junimea română din Sibiu a pus la cale un parastas solemn, oficiat ieri, 10 Februarie n., în biserica din Sibiu-cetate, în amintirea roșoșilor săi colegi și amici, regretații: Gustav Augustini, Vasilie Baboie, Octavian Boer, Dr. I. David, Ioan Dimitriu, Ioan Dolian, Ioan Moga, Iuliu Pipos, Ioan Predovici, Nicolae Roman și Nicolae Șuluf.

Poporația Sibiului. Resultatul recensământului dela 1 Ianuarie cu privire la Sibiu e următorul: Peste tot 26 643 suflete (cu 5209 mai mulți decât în 1890). Din acestea Germani: 15.553 (cu 2313 mai mulți decât în 1890), Români: 6959 (cu 1343 mai mulți decât în 1890), Maghiari 4732 (cu 1624 mai mulți decât în 1890).

O însinuare perversă. Cetim următoarele în „Telegraful Român” dela 9 Februarie:

„Unde sunt păstorii? Avem știri, că în Micloș Boldur și Carand, din districtul Orăzilor-marți al eparchiei Aradului, 120 familii au trecut la altă confesiune. Între cauzele cari au îndemnat pe acești credincioși să și părăsească legea strămoșească, e și furtarea rea a răcochului Bogdan. — Unde este păstorul mare al acestui district, vicariul V. Mangra?!”

Va să zică, I. P. S. Sa Mitropolitul poartă grije și credincioșilor înafară de diecesa sa. Foarte bine. Dacă e vorba, să înțelegem însă și noi una: Episcopul Meșianu unde era când s'au făcut pocăiții în comune frunțase din diecesa Aradului ca Curticiul, Macea, Pectea, Buteni și așa mai departe?

Dar dacă atât episcopul Goldiș, cât și vicarul Mangra au să lupte cu mizerii de felul acesta, cauza e îndeosebi sistemul meșianist, care în cei 24 ani, cât a ținut, a produs o demoralizare, că anț trebuie până să se facă îndreptare pretutindeni.

La tot cazul este foarte neobișnuit și din cale afară curios, ca o foaie oficioasă bisericească să atace în felul acesta pe președintele anul consistor, căruți numai un om pătimaș ca mitropolitul dela Sibiu îi va fi discutând grija ce are pentru interesele bisericii sale.

Se vede că mitropolitul dela Sibiu ține să introducă inovații mari în presa bisericească oficioasă... Mai zilele trecute „Telegraful” aducea elogii unei serii de articole din „Tribuna”, în care se făcuse antidinasticism și erau batjocoriți preoții și laudați socialistii, singurii căror li-se cuvine conducerea neamului în viitor...

Ține, cu ori-ce preț, I. P. S. Sa Ioan Meșianu să inaugureze un sistem mai primejdios decât al răposatului Miron?

Numai să n'o steclească!

Radicalissimi nostri confrați dela „autorizată” din — centru îi certau rău mai alaltăeri pe protopopul Moldovanu din Sighișoara, pentru că la o petrecere socială a învitat și Ungurii.

Suntem acum curioși să vedem, ce o să facă autorizatii candidatul lor naționalist la vladicie, Preacuviosului archimandrit Hamea, care a fost Sâmbătă seara la balul meseriașilor maghiari, dar' la petrecerea din urmă a meseriașilor români nici n'a fost, nici măcar bilet n'a răscumpărat.

Să auzim, Samurache!

Români decorați de Franța. Foile franceze publică 52 decrete de decorațiuni cu „Legiunea de onoare” franceză, acordate Românilor cu privilegiul expoziției dela Paris.

Treceri la religieuna greco-orientală. Kel. Ert. primește din Neoplanta știrea, că în timpul din urmă familii întregi trec dela religieuna romano-catolică la cea greco-orientală. În comuna Găspodinte mai multe familii frunțase și-au anunțat preoțului rom. cat. trecerea lor la ortodoxism; mai sunt și alții, cari și au lăpădat credința lor evangelică și au intrat în sinul bisericii ortodoxe. Și în Panciova se observă în timpul din urmă o ast-fel de mișcare.

Un favor în călătorie pentru oficerii. Ministrul unguresc de comerț printr'o nouă ordonanță dă voie tuturor oficerilor și oficianților militari, ca, având să meargă la anume locuri de cură, să poată cu preț de jumătate călătorii, cu ori-care clasă, pe toate liniile căilor ferate de stat ale Ungariei.

Noul rector al universității din Budapesta. D. Kisfegyű A. Béla, profesor la facultatea teologică și ales rector în urma demisionării lui Rapaics Raimund, — își ocupă locul azi 11 l. c. n. Instalarea noului rector se face fără ceremonii obișnuite la asemenea ocazii.

Post vacant de medic. Pretura din Ciacova (comit. Timiș) a publicat concurs la postul de medic în cercul Sipeț, căruia aparțin comunele Folia și Sipeț. Dotațiune anuală: 1440 cor. salar, 200 cor. reit de cuartir și taxele dela vizitarea bolnavilor și inspectarea căsăpilor. Term. de concurs 20 Februarie st. n. Ambele comune sunt curat românești și ar fi de dorit, ca postul acesta să fie ocupat de un Român.

Hoție la poștă. Într'una din zilele trecute la oficiul postal din Margita (comitatul B. hor) s'a descoperit o considerabilă hoție din banii publici. Hoțul este însuși magistrul postal de-acolo, Rigó Gyula. Cu cercetarea a fost însărcinat din partea direcției postale din Oradea-mare secretarul acestei direcții, Szűcs József, care, eșind în fața locului, mai întâiu a încercat să ia oficioșii de locuitorii comunei, prin sunetul tobei, ca toți, căți au depus bani în cassa de păstrare a poștei, să se înfățișeze la casa comună. Cercetarea a constatat, că banii depuși au fost administrați de magistrul postal Rigó în chip foarte abusiv și că din cassa de păstrare lipsesc mai multe mii de coroane. Hoțul conducător al poștei a fost imediat suspendat și cazul s'a raportat amănunțit direcțiunii postale și telegrafice din Oradea.

Câmpul luptei dela Sighișoara cumpărat de stat. Foile ungurești anunță, că ministrul unguresc de agricultură a cumpărat la licitație cu 350 000 coroane moșia contesei Haller Lujza dela Firiteaz, unde se află monumentul luptei dela Sighișoara. Și știți spre ce scop se va folosi celebra moșie? — Pentru a coloniza pe ea Sécui, cari să maghiarisească! Așa spun foile patriotice.

A doua înmormântare a lui Verdi. Cum se știe, camera italiană a primit un proiect de lege, în urma căruia se permite excepțional, ca osâmintele marelui compozitor Verdi și ale primei sale soții să fie a doua oară înmormântate: în „Casa dei musicisti” din orașul Milan. După cum se raportează din acest oraș, această înmormântare se va face cu mare pompă în 26 Februarie n., la care va asista și regele Italiei.

Un profesor ucis de apoplexie. Se anunță din Oradea-mare, că profesorul Dr. Sipós Árpád dela academia de drept de-acolo, în 7 l. c. n. a fost lovit de apoplexie, tocmai când coboria treptele rezidenței episcopului Schlauch, căruia îi făcuse o vizită. Deodată și fără veste a căzut grămadă ca mort și servitorii l-au dus pe sus într'o odăiță din curtea rezidenței, unde a fost îngrijit de mai mulți medici și unde a și murit a treia zi, Sâmbătă, în vârstă de 57 ani.

Poporațiunea Vienei. După datele oficioase, cu ocaziunea recensământului dela 1 Ianuarie s'a constatat, că Viena are 1.635.647 locuitori. S'au sporit deci în ultimul deceniu cu 293.750.

Prietenie italo-franceză. Ziarul „Figaro” anunță, că pe la finea lui Martie o mare flotă italiană va visita Toulonul, tocmai pe timpul petrecerii lui Loubet la Nizza.

O princesă în claustru. Se anunță din Praga, că princesa Adelaida de Izenburg a intrat zilele trecute pentru totdeauna într'un claustru de călugărițe de-acolo.

Loialitate non-plus-ultra. Din Londra se telegrafează următoarea întâmplare: Când regele Eduard a însoțit pe împăratul Wilhelm la gara din Paddington, amândoi au fost martorii unei scene interesante. Un om voise adevă să vadă din apropiere pe împăratul Germaniei și pentru asta se urcase deasupra unui coperiș de sticlă al peronului. Neputând să supoarte însă povara curiosului, coperișul de sticlă s'a prăbușit deodată ca om cu tot pe pardoseala peronului, tocmai înaintea domnitorilor. Afară de spaimă — omului nu i-s'a întâmplat nimic; cei doi monarhi însă au rămas foarte neplăcut atinși de această „loialitate” a curiosului englez.

Școlalele industriale săsești în anul școlar 1899/1900 au funcționat în număr de 9, anume în Agnita cu 136 elevi, Bistrița cu 166, Brașov cu 556, Căhalm cu 91, Medias cu 175, Orăștie cu 106, Sebeș cu 146, Sibiu cu 604 și Sighișoara cu 183, în total 2210 elevi. Din aceștia 1431 au fost Germani, 588 Români și 228 Maghiari. După religieune: 1175 ev. aug., 432 gr. or., 112

gr. cat., 249 rom. cat., 104 ev. ref., 28 mossaici și 10 unitari. Toate aceste școlale au fost susținute din fondul universității săsești. Limba de propunere a fost cea germană.

Producțiuni și petreceri. Căni local bisericești din Mehadia arangiază Vinari, la 2/15 Februarie a. c. (întâmpinarea Domnului) în sala hotelului dela „Calul alb”, în favoarea fondului său un concert înprunat cu declamațiuni și teatru. Începutul la 8 oare seara. Prețul de intrare: pentru locuții I. 1 cor. 20 fl. de persoană, pentru locuții II. 80 fl. de persoană. După producțiune urmează joc. În pauză se va juca „Bătăta” și „Călușierii”.

A murit și al doilea spărgător de casse. Affendakis Pericles, celebrul torăreș de luptă în spargerea de casse al lui Papacosta, mort nu de mult în temnița din Vas, — a murit și el zilele trecute tot în aceeași temniță, în vârstă de 38 ani. — Bucarașeni de casse, pline și goale!

Banca engleză din Londra și-a scăzut etalonul de escompt dela 5% la 4%.

Greve. În țesătoria de jute din Florisdorf au eșit din lucru 73 de țesători. În Gijon (Spania) 15.500 de muncitori s'au pus în grevă. S'a proclamat îndată starea de asediu.

Cosătoarele din Paris — în grevă. O întâmplare ciudată se anunță din Paris: în zilele acestea fetele cosătoare de-acolo au dat la o parte și ac și foarfeci și ele s'au pus în grevă. Cele mai mari ateliere de cusut ale Parisului nu mai pot funcționa din pricina aceasta, și lumea comercială cu o vădită teamă privește în fața sezonului nou ce se apropie. Grevistele nu vor să reinceapă lucrul, până-ce nu li-se asigură o plată de cel puțin 10 franci la zi, fiind-că ele nu mai vor să fie piștite, ca până acum, după bucata.

Pentru-că n'a fost jucată. Vrei o problemă mai grea de rezolvat decât „înțina femeii”? — Nu găsești! Într'un din zilele trecute, tinerimea ungurească din H. Böszörmény își petrecea la joc, la sunetul muzicii. Între fete era și copila Faragó Margit; ori că era mai sferică, ori mai puțin frumoasă decât celelalte, — destul că dinău n'a fost de nimeni cerută la joc. În năcazul său biata copilă a părăsit „balul” și s'a dus tîntă acasă, unde s'a otrăvit cu leșie și a murit imediat.

Se exarendează dreptul de-a arde cărămidă în comuna Șiria (Világos) pe 5 ani. Condițiunile de licitare se pot primi până inclusive 18 Februarie st. n. a. c. la antistia comunală din Șiria (Világos).

H A Z.

Recordul absurdității în noul veac cu siguranță va fi ținut de confrații „autorizatii”, cari într'un articol (tot trimis d'afară!) dela 10 c. scrie următoarele:

„Cine are puțină prevedere, poate observa fînta ziarului aradan. Goldiș voiește să devie mitropolit, cu sediul în Arad, viitorul (?) centru românesc. Altfel nu are înțeles „lupta pentru centru”. Aradul cade în sfera țirzașilor. Cu ajutorul și după placul acestora voiește Goldiș să pînă la cale politica viitoare a Românilor...”

Sub Dedu autorizata publică a acestei proști. Sub Samurache organul „autorizat” a devenit pur și simplu foaie umoristică.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 10 Februarie. „National Review” scrie, că Iul Kitchener i ar trebui încă cel puțin 100.000 soldați pentru a învinge pe Bari.

După cum află „Exchange Telegraph” Company comandant al trupelor din Africa va fi numit generalul Wood, Kitchener rămânînd comandant de divizie.

Eri Bari ar atecat trenul-poștă între Greilingstöd și Klakfontaine, pe care l'au aruncat în aer. Aproape toți călătorii au fost răniți, unii foarte grav.

În lupta dela Krügersd rp o trupă de Englezi a fost prinsă, ear răniți 17, morți 9, între cari și câți-va oficerii.

Editor. Aurel Popovici Barcianu. Red: respuns: Ioan Russu Șirleanu.

Instrumente musicale

cu prețul de fabrică și în condiții avantajoase se găsește în depositul lui

JOSIF KRISPIN

(Fondat la 1850.) Arad, strada Deák Ferencz 28.

Adică: plane lungi și scurte, Mignon, Pianino, Harmoniu, vioară, violoncel, contra-bas, flaut, clarinet, coarde și arcușuri. Plane din următoarele fabrici: Bösendorf, Ehrbar, Schweighofer, Productiv-Genossenschaft, Hoffmann, Dörr, Stelzhammer, Stingl, Proksch, Pokorny, Koch și Korselt, Thek, Petrof, Partart, Beregszászy, Sponnagel, Magrini, Lindholm, Werhel, Kern „Lira“.

Taxa pentru împrumutări, pe lună 8—20 coroane.

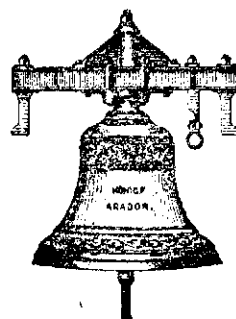
480 7—12

Frideric Hönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, arangeată pe motor de vapor, Arad, strada Rákóczy Nr. 11-28

S'a fondat la 1840.

Premiată la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg., invenție proprie, care au avantajul că, față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiși clopot tare și cu sunet odânc, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă totodată clopotele de fer, ce se pot învârti și postamentele de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage, fără-ca să clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noue pe lângă o supra-solvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

543 4—52

A apărut

și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“ următoarele opuri:

	coroana	fler
1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățător; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu cărți geografice	—	—70 „
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean,	—	2.— „
3.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu,	—	—80 „
4.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu,	—	2.— „
5.) „Principiile politice“, după Dr. T. de Holtzendorf, de T. Păcățeanu	—	4.— „
6.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popoa, profesor în Brașov.	—	2,50 „
7.) „Războiul pentru neatârnată“ de George Coșbuc.	—	1,20 „
8.) „Din vremuri apuse“ — de Iudita Secula născ. Truția	—	1.— „
9.) „Vieritul“ — de Petru Vancu,	—	1.— „
10.) „Teoria Dramei“ — de Dr. Iosif Blaga.	—	3,60 „
11.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu.	—	1,60 „
12.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Genț.	—	5.— „
13.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul,	—	1,50 „
14.) Instrucțiuni populare populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz	—	1,20 „
15.) „Ioan Botezătorul, tragedie în 5 acte și un preludiu tradusă de Il. Chendi și C. Sandu după Hermann Sudermann	—	2.— „
16.) Henrie Ibsen „Ziua Învierii“ Epilog dramatic în 3 acte traducere de Il. Chendi și C. Sandu	—	1.— „

La comanda să se mai adauge de fle-care op 10 fleri spese postale.